

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Concionum R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu, in
quadragesimam. Tomus ...**

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1715

In Dominicâ secundæ hebdomadæ: De Christianæ Legis sapientiâ &
suavitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69027](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69027)

IN
DOMINICA
SECUNDÆ
HEBDOMADÆ
CONCIO.

DE SAPIENTIA ET SUAVITATE CHRISTIANÆ
LEGIS.

Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida
obumbravit eos. Et ecce vox de nube
dicens: hic est filius meus dilectus, in quo
mihi bene complacui. Ipsum audite.
Matth. 17.

REX CHRISTIANISSIME,

OC illud est mysterium insigne,
quod ad Hebræos Apostolus
scribens significat, cum dicit:
Deum multifariam multisque
modis loquentem olim patribus in Prophetis, *Hebr. 1.*
novissime loquentum nobis in filio. In admi-
rabili quippe Christi transfiguratione, quam
Mat.

Matthæi verbis expressam oculis hodie nostris Ecclesia subjicit, Pauli sententiæ veritas plenè atque apertè ostenditur. Data primitus lex erat in monte Sinai, cuius promulgator ac fidus interpret, imò, si verba ipsa scripturæ sequimur, etiam auctor videri Moses potuit. Consecutis dein temporibus Prophetæ sunt ab eo submissi, qui legem hominibus exponerent, qui declararent enucleatè, qui ejusdem violatores coarguerent, partimque minarum terrore, partim pollicitationum illecebris, ad ejus jugum capeffendum pervicaces animos adducerent.

Cæterum & subsecuti prophetæ, Christi suère præcursores duntaxat, lexque promulgata ab iis, præparatio quædam ad sanctam novamque legem, quam Christus allaturus erat in terras. Inde est quod Mo- sen inter & Eliam, illum legislatorem, hunc prophetam, medius stat, & stat insolito splendore collucens; quo videlicet nos admoneat, discissâ vetustæ legis caligine, planèque evolutis ac nudatis vaticinationum integumentis, nullum jam alium esse Doctorem, quem audire, à quo vivendi præcepta petere nos oporteat. *Auscultemus igitur, christiani Auditores, novum hunc legislatorem, in eoque obsequamur Deo jubenti. Ipsum audite.* Hunc tam justum, tamque necessarium sensum vobis ut
in-

injiciam, de christianâ lege verba facere apud vos hodie constitui. Quod argumentum tam grave ut dignè pertractem, sentio quàm mihi præsidio cælesti sit opus. Illud, B. Virginis interventu, supplex à Deo postulo. *Ave Maria.*

CUM ait Paulus, *placuisse Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes*, nihil est quòd propterea putemus, inesse quidquam in lege christiana, veræ sapientiæ ac rationi contrarium. Etenim, quod Hieronymus observat, qui tali est usus oratione, idem alibi significat, sui muneris esse, *sapientiam ut loquatur inter perfectos.*

1. Cor. 1.

1. Cor. 2.

Eodem munere, quo gentium Doctor, quando fungimur, quamquam indigni, eandemque legem annuntiamus, possumus pro jure nostro, affirmare, Auditores, quod & affirmamus in hoc ipso concionis hujus exordio, Evangelicam legem, de qua sumus hodie apud vos acturi, legum omnium esse & rationi & sapientiæ maxime consentaneam. Hæc prima sit propositio. Atque ut vestrum in eam studium magis inflammem, ulterius progressus addo, tam sapientem hanc legem, omnium suavissimam & amabilissimam esse. Hæc altera sit propositio. Geminæ dotes in lege Christi potissimum spectandæ. Illa mentem,

tem,

tē, hac hominis. Prout mentē respicit pectus respicit nihil habet illa non magna nobis faciendum. Prout pectus, nihil habet illa amore nostro non dignū. Hac viā principia duo falsa con futaturus sum, queis christiana Religionis hostes eam in contemptum & odium semper adducere conati sunt: in contemptum, dum persuadere volunt, pugnare illam cum sensu communi & verā prudentiæ legibus. In odium, dum eam ostendunt ut acerbam ac duram plus æquo, omnique prorsus animi jucunditate privatam legem. His autem erroribus geminas oppono Evangelicæ legis proprietates, rationem dico ac sapientiam. Lex illa est summè rationalis, hoc prima concionis pars docebit. Est summè amabilis; hoc docebit pars concionis altera. Quæ duo capita gravissima dum aperio vobis, attendite.

PARS I. SI res per se spectentur, & intra legitimi huius officii fines, quo supremo rerum omnium Conditori subjici nos oportet, non nostrum est coarguere, imò excutere atque examinare legem à Christo delatam in terras, & ab eodem promulgatam. Etenim si Dynastis ac Regibus ferre leges ac sancire licet, tacitè facti sui causâ, quoniam ipsorum voluntas, & arbitrium, est illis proratione, profectò æquum videretur, privilegium idem, idem obsequium, eandem

rece-

reuerentiam à nobis ei tribui, qui non legislator noster solùm ac magister, sed & Seruator idem est ac Deus. Postulat igitur officii nostri ratio, ut nos ejus legi, non legem nobis, censuræque nostræ submittamus; ut eam observemus perquam accuratè, non scrutemur superbè curiosi. At tamen videmus, nullam unquam legem hominum censuræ magis obnoxiam, atque adeò magis vexatam, magisque notatam, quam legem Christi; ut meritò de eâ dicatur, quod legimus in Ecclesiastæ libro uniuersè dictum de terrarum orbe, Deum ex singulari consilio, infinitis mortalium alterationibus ac dissidiis hunc veluti permisisse: *Tradidit mundum disputationi eorum.* Ecclesiast. 3.

Hæc enim lex, quantumvis sancta ac uerenda, fuit ab ipsis penè incunabulis, seculorum omnium, si fas ita loqui, problema. Pagani, & è christianis homines facinorosi & impii, carnali prudentiâ suadente, reprobarunt illam, ut excelsiorem multò, & supra id quod fert mortalis conditio, positam; hoc est, ut affectantem immodicæ perfectionis formam, & præscriptos à recta ratione fines transeuntem. Contrà heterodoxi complures, iudicio suo præfractè confisi, eam impugnant ut nimis commodam, & humanæ naturæ faventem plus æquo; hoc est, nimiam adhuc hominibus libertatem ac licenti-

am

am largientem, & ab iis exigentem imperata non satis rigidè. Culparunt in eâ priores nimiam severitatem, nimiam indulgentiam postremi. Conquesti alii sunt, teste Augustino, rerum terrestrium abdicacionem imperari ab ea commentitiam, & insanam; *Visi sunt iis christiani res humanas stultè & supra quàm oportet, deserere.* Alii, seri ac temerarii seculorum castigatores, atque, ipsis si creditur, cælo reformatores delapsi, & illud ipsum vitio vertere, quod in eo sit nimis indulgens, & exigit à nobis pauciora. Scitis, Auditores christiani, quid inde colligere primum libeat? nimirum legem christianam æquam, rationalem, regulæque illi, quàm Dei spiritus universè sequitur, consentaneam esse legem. Quid ita? quoniam medium tenet inter duo illa contraria. Nam, ut humanum est, semper in alterutrum à duobus ferri; contra divini Numinis est, auctore Gregorio Magno, servare modum; penè necessariò sequitur, legem, quam homines, ut severiorem simul & laxiorem damnarunt, eam ipsam esse profectò, in qua sapientiæ simul & rationis temperationem illam reperias, unde, psalmographo auctore, lex efflorescit maculâ prorsus immunis: *Lex Domini immaculata.* Et verò addit Augustinus, (est hoc notatu dignum) si christiana lex probata esset ethnicis parte ab omni, jam tunc ratio

Psalm. 18.

rationalis esse quodammodo defuisset; ac si profligatis illa & improbis probaretur, jam nobis utique deberet esse subjecta; quoniam & placuisset, & placeret adhuc vitiosis hominibus atque corruptis. Ut sit qualis esse debet; ut sit irreprehensa lex, necesse est non sapere illam ipsorum palato. Quin & immoderatus, quem culpant in eà, rigor, est ejusdem purgatio. Idem dixerim de hæreticis falso incensis divinæ gloriæ studio, vanâque superbiâ tumentibus; legem illam tam arctam per sese restringere conati sunt, & emendare id ipsum, à quo decebat eos emendari, quod alicubi Vincentius Lirinensis queritur. Atque ut christiana lex statueret severitatis modum, continerétque se intra fines *rationabilis hujus obsequii*, quo differt ab aliis, & discernit eam Paulus, necesse fuit, non consentire illam cum eorum commentis ac somniis, & ab iis aliquot in eà nævos reperiri, ut nullum inesse constaret.

Si defendenda tantùm essent hoc loco christianæ Religionis officia, possem hic vela contrahere, & susceptæ causæ patrocinio abundè functus, finem facere dicendi. Sed ulterius progressus, volo, christiani Auditores, quantum in me est, animos vestros ita parare ac munire, ut jam nihil contradicentes, nihil repugnantes, cælesti huic magistro, quem audire juber

R. P. Bourd. Quadrages.   C c   Deus,

Deus, planè vos submittat. *Hic est filius meus dilectus, ipsum audite.* Volo, non vulgarem legis illius, cujus est auctor, vobis amorem excitare, ipsamque adeò, quantum necesse est, notam facere. Attendite quæso. Fateor igitur, legem christianam, sanctam esse atque perfectam; at simul contendo, ejusdem perfectionem, immoderatam non esse, quod mundana sibi improbitas persuadet; fateor, legem esse moderatam, atque ut talem humanæ accommodatam imbecillitati; at contendo, nihil in illius moderatione dissoluti inesse, quemadmodum hæretica pravitas sibi finxit. Hæc autem duo ritè cognita atque perspecta, ad eam legem observandam me fortiter impellunt; præjudicia cuncta everunt, queis contra eam, aut impietate, aut pravo sui amore cæcata mens, occupari potest. Mihi denique persuadent, ut vitam instituam sanctè ac piè, quoniam nihil mihi videatur rectius & rationi convenientius, quàm ex hujus legis vivere præscripto. Quem fructum non percipiamus ex hac doctrina, si sit illa mentibus altè nostris insculpta?

Nihil habet christianæ legis perfectio, inquit Chrysostomus, idem argumentum pertractans, nihil habet quod humanam prudentiam, quantumlibet morosam ac difficilem, offendat; & rejicere illam, ut
finem

finem & modum transeuntem legem, est immerenti facere injuriam: est eam ignorare: seu spectemus quæ præscribit illa universè, & ad omnes status pertinent, seu considerare libeat, quæ cuique præcepta vivendi tradit illa privatim, fert secum ubique supremæ rationis, à qua dirigitur, veluti sigillum. Ubique ostendit, ortam se è divino consilio tanquam è fonte. Etenim, pergit Chrysostomus, quid est in lege Christi ad eò singulare, quod limatissimo cuivis iudicio probari non debeat? hominem jubet abnegare seipsum, vim sibi inferre, carnem crucifigere, jubet comprimere cupiditates, utilitates suas contemnere, acceptam injuriam ferre patienter, & relinquere inultam, ablata sibi bona non repetere: imperat duò in speciem maximè pugnantia, certè maximè paradoxa: alterum, ut amicos & sanguine sibi conjunctos odio habeat; alterum, ut sibi inimicos, ut hostes amore prosequatur. Poniit illi criminis loco, opum & honorum acquisitionem; humilitatem in virtutibus; in sclicitate paupertatem; in lætitiæ causis vexationes & afflictiones: quin & ipsius desideria cogitationesque moderatur ac premit; imperat, ut oblata certa occasione, aut oculum eruat sibi, aut brachium amputet. Denique hanc etiam illi necessitatem imponit, ut vitam profundat; ut necem subeat.

at, eamque crudelissimam, istuc Religio
 cum flagitat, & est fides quam profiteor
 aliis probanda. Hæc autem omnia, chri-
 stiani Auditores, sunt omnino consona
 rationi, & tam consona, ut ea si non exi-
 gat Evangelica lex, quantumvis molestie
 redire ad me ex his debeat, quantumvis
 mei sint mores corrupti, ægrè illam non
 condemnem. Singula persequamur, &
 eò, unde abiit, revertatur oratio.

Ita prorsus; rationi consonum est, ut
 abnegem memetipse: non possum istuc
 vocare in dubium, ni me planè ignorem.
 Etenim cum nihil sim aliud ex natura mea,
 quàm vanitas, quàm mendacium; cum
 boni quidquid in me est, non sit ex me;
 cum sim aliud nihil per me ipse, quàm mi-
 seria, quàm cæcitas, quàm violentia, quàm
 dissolutio, æquum non est, ut me, dum
 talem agnosco, exhorrescam, odio me ipse
 persequar, à me ipse discedam? atque ita est
 intelligendū præceptum illud insigne, *abne-
 get semetipsum*. Non præcipit Christus, ut ve-
 ras utilitates meas, ut veram mei ipsius cha-
 ritatem, ut vera mea jura prætermittam &
 abjiciam prorsus, at, quoniam falsa sunt
 jura, quæ veris confundo; quoniam falsa
 charitas est, quæ mihi blanditur, quæ me
 seducit; quoniam falsæ sunt utilitates, qui-
 bus capi me, quibus profigari me permitto,
 &, quod mei ipsius nomine significo, aliud
 nihil

Luc. 9.

nihil est præter hæc omnia, hæc ut omnia dimittam, vul ut dimittam me ipse, me videlicet ipsum abnegando.

Est rationi consonum, carnem meam ut cruciæ, quoniam illa, si secus fecero, in rationem, imò in Deum ipsum rebellabit; sensus ut captivos teneam, quoniam, si sibi ipsi permittantur, in infinitos me tentationum laqueos immittant, ut *corpus castigem, & in servitutem redigam*, quoniam sanctæ austeritatis jugo, artus si solvantur, in vitiosam pudendamque mollitiem mores mei labantur haud dubiè. 1. Cor. 9.

Rationi consonum est, mihi ut fas non sit, privatas meas injurias ulcisci: quid enim fiat si penes quemque jus sit & arbitrium, odium suum explendi, & quò nos cæca cupiditas non trahat? rationi consonum, non modò ut acceptas injurias remittam, sed ut sim ad novas alias perpetiendas paratus; & infinitis in occasionibus, in quibus, quæ mea fragilitas est, christianæ charitatis naufragium sim facturus, si jura mea tueri restrictè ac præfractè velim, de iis sponte decedam. Quamobrem? quoniam charitas bonum est excellentius, atque adeò ob nullum aliud in discrimen adducendum; quoniam nihil est, quod gratiæ, quæ necessariò cum proximi charitate jugata estatque conjuncta, posthabere non debeam. Rationi consonum, ut amor

ille proximi, ad infensissimos meos hostes
 se porrigat; cum, ne quid dicam de ma-
 gnanimitate illâ christianâ planèque heroi-
 câ, quæ in amore inimici se ostendit, &
 in officiis in eum collatis, doceat fides, ho-
 minem hunc, quamquam mihi inimicum,
 fratrem nihilofecius meum esse; meque, si
 cum Deo inimicitias gererem, expectatu-
 rum ab eo, ut in me misericordem se præ-
 beret, & gratiæ suæ præfidiis me præverte-
 ret. Cur enim animo sim ad deponendam
 offensionem rigidiori, quàm Deus ipse?
 Rationi consonum, ut vice valde mirâ &
 paradoxa, amicos, propinquos, imò pa-
 rentes ipsos; odio habeam, si saluti meæ
 hi & illi sint impedimento. Tunc enim
 postulat ratio ab iis ut secedam; ut eos fu-
 giam, ut eos abhorream; atque ita intel-
 ligenda est vox illa Christi: *Si quis venit*
ad me, & non docuit patrem & matrem, non
potest meus esse discipulus. Sententia, quæ,
 ut ait Gregorius Magnus, pietatem non
 abolet liberorum in parentes, sed impieta-
 tem damnat parentum illorum, qui acceptâ
 potestate dum abutuntur, filios suos, da-
 monis partibus susceptis, in deterrimam
 viam immittunt. Quid? aiebat olim Ter-
 tullianus, Evangelicæ hujus doctrinæ æqui-
 tatem ostendens, necesse erat Romanos,
 milites ut fierent, abdicare parentes suos &
 ejurare quodammodo inter militare Sacra-
 men-

Luo. 14.

mentum; & videbatur illa disciplinæ severitas non necessaria minus quàm justa. Igitur si Christus eadem nonnunquam lege nos astringit, putà cùm gnati pietas in patrem, uxoris amor in virum, stare non potest cùm cultu & obsequio divino, possumus affirmare, nimium à nobis postulari?

At cur oculum sibi quis eruat? cur sibi manum amputet? causam ipse tuam agas, divine hominum Servator, & de sermonis hujus tristitiâ, humanæ prudentiæ, verbo uno satisfacias cumulatè: quoniam, inquit ille, multò satius est, in cælum hominem ingredi, oculo altero captum, alterave truncum manu, quàm sempiternis ignibus addici. Quoniam, eorum, qui Deo serviunt, pudorem, homo mundanus, ex profana sapientia, oculum sibi quotidie eruit, amputat manum, quo rem sensu Christus intelligit; hoc est, abstrahit se ab eo quod est illi longè carissimum, ut publicam vitet hominum offensionem, unde sibi, fortunæque suæ grave aliquod malum metuit. Quoniam mundana scemina, quæ rationem adhuc ducem sequitur, vincula, queis tenetur, quantumvis blanda, quantumvis utilia sint, abrumpit, cùm primùm ea intelligit, sine magno sanæ suæ detrimento, ferri amplius non posse. Quasi sit à Deo decretum, ut ratio *filiorum hujus seculi* ce-

Luc. 16.

Matth. 18.

dat in lucis filiorum eruditionem; aut potius, ut Evangelicæ hujus præceptionis apologia quædam sit, tacitæque defensio; & *oculus tuus scandalizat te, erue eum.*

Neque hoc satis est: cur crimini nobis vertuntur desideria, & habetur pro adulterio, oculorum in mulierem impurus lascivusque conjectus? discite istuc, Auditores, ex Hieronymo. Quoniam, quod requirere non licet, desiderare non licet. Quoniam quæcunque lex desideria impunita fert, lex est imperfecta, hypocritis & simulatoribus, quàm justis efficiendis aprior, cum emendari nemo homo possit, quin prius animi appetitiones emendentur. Cur beatitas ponitur in paupertate, tam vili tam abjecto statu? *Beati pauperes spiritu.* Ex sensu vestro rem ipsam expendite atque æstimate, Auditores christiani; quoniam quantum vulgò paupertas coacta contemnitur, tantum constat apud omnes, voluntariam pauperiem, de qua Christus loquitur, honore nonnullo dignam esse. Et aliunde docet experientia, solos *pauperes spiritu*, fœlices esse in terris; cum acre terrestrium bonorum studium, sit maxime vulgaris ægritudinum nostrarum omnium causa. Denique (& hoc præcipuum est caput) cur homines naturâ tam imbecilli, terrâ astringantur & horrificâ necessitate, ut, aut apostatæ fiant & *anathemata*, aut difficili-

Matth. 5.

libus

libus quibusdam Ecclesiae temporibus, acerbissimis suppliciis torquendum corpus praebeant? in eo quippe divina lex videri possit profanae sapientiae cultoribus minus moderata. Jubet illa, idque aeterno cruciatu proposito, ita nos semper animo esse constitutos & comparatos, ut emori, quam fidem dissimulare atque obtegere malimus. Est hoc autem, inquitis, rationi consentaneum?

Respondeo ego, potestis istuc vocare in dubium? atque ut pateat attendenti, an alia re opus quam primo rationis lumine? etenim quaeritur, an aequum sit, ferro potius obicere caput, quam Deo debitam fidem violare? Quaro ego vicissim, annon aequum sit, regiae subiectum potestati, paratum esse, vitam potius amittere, quam Regi obligatam fidem? quaro ego vicissim, an non aequum sit, hominem honestum, quidvis paratum esse potius perpeti, quam ignave quid & perfidiosè fecisse? quaro ego vicissim, an non aequum sit, hominem militarem, capitis sui periculum adire millies, ut devotam, & sub cultro semper pendentem victimam, quam militari officio turpiter deesse? non aequum illi modò, sed & honorificum & gloriosum istuc videtur. Quid ergo, inquit Augustinus, mortem optetere Christi causa, stultum habebitur, mundi studio, generosum & nobile? alter-

rumne vix probabit humana ratio, in necessariis officiis alterum dum ponet? nihil est in eo, christiani Auditores, nihil in reliquis quod censuræ nostræ mucronem ferre ac sustinere non valeat. Vivamus convenienter rationi, & fatebimur, Evangelicam legem cum ratione magis congruere, quam nobiscum. Animum nostrum planè submittamus rationis imperio, nec erit in Christi quicquam lege quod nos amplius offendat. Si enim nos offendit, idè tantum offendit, quod nihil cupiditati tribuens, in angustiorem rationis veluti gyrum nos compellit. Advertite, quæso, Auditores. Non dico, christianam legem, nihil superaddere rationi, qui Pelagianorum est error; dico legem Evangelicam rationi nihil superaddere quod non eam perficiat, quod non eam attollat, quod non eam purget, nihil quod non sanxisset ratio ipsa, si per se fuisset, ad illius excellentiam & utilitatem perspicendam, minus hebes.

Non me fugit, christiani Auditores, atque ita transeo ad alterum dogma propositum a me, quo primum multò validius probatur, tantum abest ut illud infirmet; non me fugit, & fateor, homines semper extitisse singulares ac devios, qui commentitiis suis opinionibus occupati, Evangelicæ legis fines longius produxere. Animum intendite: digna res est, animadversione vestra.

Scio,

Scio, quod est observatum ab Augustino, Evangelicam perfectionem malè intellectam, falsòque subnixam Religionis studio, genuisse maximè obstinatos errores, atque ut horum exempla subjiciam, scio jam inde ab Ecclesiæ primordiis exortas esse, quod scribit Apostolus, perfectorum & illuminatorum, ut vocant, hominum sectas, quorum illi conjugium, hi promiscuum ciborum usum, alii iteratam pœnitentiã, alii fugam in persecutione damnabant; privatã auctoritate, quidvis reprobantes, quod minus sanctum ipsis videretur, idque non reformatorum ritu, sed pro principum & legislatorum imperio. Scio, fuisse unum hunc è Pelagii erroribus, ut consilia confundens cum præceptis, pugnaret, nullam, citra veram terrestrium honorum abdicationem, salutis spem esse, negarétque fas esse christianum hominem possidere quicquam, quin incideret in Apostasiæ genus quoddam, & ab officii religione declinaret. Scio, nonnullos eò etiam progressos, ut hominum turbarent societatem, dum in hac Christi sententiã litteram sequuti, *ei autem* *Luc. 4.*
qui aufert quæ tua sunt, ne repetas, mo-
rem receptum bona sua reposcendi per ju-
dicem, in flagitiis numerabant; nec satis
animo providentes, quæ per eam doctrin-
am mala invehentur, quàmque fru-
ctuosa cupidis & avaris hominibus futura
illa

illa esset, bona sua, etiam sublata per vim
 christianum reperere vetabant. Scio, in-
 quam, hæc omnia, ac, si vultis, & hoc etiam
 scio, commentitias illas perfectionis for-
 mas, eò tantum vulgò valuisse, ut legem
 christianam adducerent in contempionem
 ethnicorum, intolerabilem redderent ho-
 minibus flagitiosis & impiis, ut casus ac ru-
 inæ causas infirmis ac timidis afferrent. At-
 que hoc ab Augustino est etiam observa-
 tum. Dixi, ut christianam legem adduce-
 rent in contempionem ethnicorum, qui
 eadem ex iis aestimata, repudiarunt illam ve-
 lut insanam, quamquam absolutissimum sit
 illa sapientissimæ mentis opus. Ut intole-
 rabilem illam redderent hominibus flagi-
 tiosis & impiis, qui cum aguntur christia-
 norum officia, gaudent res exaggerari ver-
 bis, ut habeant aliquid causæ, cur iis fidem
 abrogent, ac præsertim ea ut omittant quasi
 pro suo jure; aut onera sibi plura imponi,
 ut eo prætextu nihil non detrectent. Ut
 casus & ruinæ causas infirmis hominibus af-
 ferrent, qui per eos errores, conscientias
 sibi conflare, unde vera crimina, tan-
 quam à suo fonte sunt profecta. En quippe
 fructus quos semper edidit ejusmodi perfe-
 ctio, quoties ad veræ fidei regulas non fuit
 exacta. Atenim non est hæc christianæ le-
 gis perfectio. Quid ita? quoniam nihil
 est in his omnibus quod christiana fides
 non

non abnuerit tanquam adulterinum, imò
censura etiam notarit. Ut semper impro-
bavit Evangelicæ severitatis condimenta,
quæ poterant ipsius integritati labem ali-
quam inferre, ita nunquam passa est ejus-
dem præceptorum vincula, quo falsus illi
sanctitatis color induceretur, arctius, quàm
par est, astringi. Quæ se illi cunq̃ue osten-
dit reformationis species, in ea semper ste-
tit Pauli sententia, *rationabile obsequium Rom. 12.*
vestrum; ut nihil haberet, inquit Hiero-
nymus, quod opponeret quantumlibet mo-
rosa infidelitas; ut nihil occurreret, quo
humana ratio quantumvis perspicax meritò
posset offendi.

Etenim si diligenter eam legem excuti-
mus, quò magis apices ejus omnes perscru-
tabimur, eò sapientia ejus omnis magis
elucebit. Seu voluptatibus nostris adver-
setur; seu quædam honesta & moderata
concedat oblectamenta; seu suscepta no-
stra vituperet; seu certas nobis permittat
honestas, ac sæpe etiam necessarias curas;
seu compescat ac refranet ambitionem no-
stram; seu nos finit servire vitæ necessitati-
bus, & ratione ac viâ non iniquâ, stabilem
ac propriam nobismetipsis fortunam para-
re; seu rigidâ falce luxuriam premit no-
stram; seu decentiam quandam approbat
modestam, Christianoque homine dignam;
idem se ubique nobis cælestis sapientiæ ni-
tor,

tor, ac veluti, character ostendit. Igitur perfecta est lex Evangelica, sed eâ perfectione, quæ pectus expugnat, dum mentem evincit. Perfecta est, sed eâ perfectione, quæ se ad omnem accommodat hominum sortem ac conditionem. Perfecta, sed eâ perfectione, quæ nihil non componit, nihil non emendat, nihil non continet, tantum abest quicquam ut turber ac misceat. Perfecta, sed eâ perfectione, de qua Ambrosius, quæ nobis animum deprimat, sed non serviliter & abjectè; quæ magnanimos nos reddit, at sine fastu; modestos, at non coactè; liberos, at non effusè, omnes animi motus & affectus æquato velut examine sustinens ac librans. Perfecta denique, sed semper quantum duæ illæ voces, prudentia & veritas, patent.

Addo, sic eandem divinitus esse constitutam, ut, quemadmodum immoderati nihil habet ejus perfectio, ita soluti nihil habeat, quem tenet, modus. An hoc loco immorari nos oporteat, ni vivamus eâ ætate, qua verbi divini præcones nulli non malo necesse est occurrere? sic est; soluta nusquam est Christianæ Legis moderatio. Frustra conati sunt Eterodoxi eam ob rem maculam inurere ipsi. Falsam criminatorem apertè semper depulit, imò posuit alliquâ in laude. Frustra Tertullianus in remittendis flagitiis indulgentiam ipsi exprobra-

bravit; frustra est in catholicos invecus, & carnales eos appellavit: frustra nobis Ecclesiam effinxit velut apertum humanæ licentiæ campum; *de campo laxissima disciplina.* Id unum acriore perfecit stylo, naturam ut proderet & zelum amariorem, nec nisi paucissimos imbecillæ mentis homines moveret. Non jubet Evangelica lex saluti peccatores desperare, sed metum illis iniicit desperatione magis salutarem; fiduciam non præcidit ac vetat; at habet illa unde vantum præcidentis animi tumorem comprimat. Non minatur quidem quavis ob noxas æterna supplicia; at quamquam ea non minetur ad commissum quodvis, sexcentis tamen in rebus, eorum periculum non omittit ostendere, ut vel sanctos ipsos sacro pavore perfundat. Id omne quod peccatum est non damnat quidem, ut lethale, sed enim quisquis Deum non ignorat, quisquis salutis cupidus est, horrorem illi summum iniicit peccati, etiam illius quod veniale dicitur. Secernit illa quidem à consiliis præcepta; at simul significat, consiliorum neglectu, viam sterni ad præcepta violanda, alterumque ex altero penè necessariò sequi.

Terent.

Fateor autem, christiani Auditores, ex omnibus argumentis, quibus mihi Religionis, quam profiteor, veritas persuaderi potest, nullum esse illo potentius. Multis in

Ec-

Ecclesiã Christi vinculis teneri se dicit Augustinus, eaque dum percenset figillatim, habet ejus oratio quod animos maximè per-
 vicaces & incredulos convincat. *Multa me in Ecclesiã justissimè retinent.* Ego verò in purã illã ac planè cœlesti Christianæ Legis sapienciã inesse quiddam singulare sentio, quod me movet, quod allicit, quod attrahit ad sese. Ita quippe ratiocinor cum Ruper-
 to, Deum esse cum constet, idque argumentis demonstratur maximè evidentibus & apertis; cum idem ille cultu proprio & certæ religionis exercitio sit colendus, errare non possum, hanc si amplectar, in qua summam deprehendo planèque divinam sapi-
 entiam ac sanctimoniam, quæ & humanam industriam & conatus omnes profus superat. Si profana esset sapientia illa, posset utique prima illius species oculos mihi præstringere; sed enim ad eam planè cognoscendam paulò diligentius attendenti vitiosum quid brevi occurreret, quo delata mens errore suo liberaretur. Religio non minus sapiens, quàm Christiana, sit oportet, hoc est, sapienciã omnino sanctã, sapienciã virtutum omnium velut fundamento quodam subnixã, ut eam amplectar, quoniam Dei, citra controversiam, est opus, nec suppetit quod ei opponam. Exclamo jure multo potiore cum Petro Apostolo,

Matth. 23.

Domine bonum est nos hic esse. In bonis ahi
 Do-

Domine Deus, nec fatis unquam æstimandis bonis, ponendum mihi est, quòd legem hanc tuam cognoverim, quòd eam fuerim amplexus. In eâ mihi figenda est anchora; atque ut in eâ firmiter permaneam paratus sim oportet, Martyrum tuorum exemplo, ad jacturam bonorum omnium faciendam, imò ad sanguinem etiam ipsum profundendum: *Domine bonum est nos hîc esse.* Optabat Petrus, lætitiæ suæ non fatis compos, Thaboreo in monte commorari; ac quoniam istuc optando, beatitatem quandam temporalem tantùm cogitabat, non sempiternam illam ac cælestem, addit Evangelista, nesciisse Petrum quid diceret, *nesciens quid diceret.* Ego verò, Domine Deus, probè intelligens quid dicam, réque planè cognitâ atque perspectâ, des hoc mihi postulo quæsoque, ut in tenenda & observanda divina tua lege, firmus semper & inconcussus persistam: *Domine bonum est nos hîc esse.* Neque verò eam sequutus errare metuum, quoniam lex nulla est, cujus doctrina sit rationi & sapientiæ magis consentanea, ut nulla est, quam unctio sua & amabiliorem & dulciorem reddat.

Luc. 9.

Magni Numinis est, Christiani Audito- PARS II.

res, magna posse imperare, magna posse exigere; at enim ejusdem Numinis magnitudo postulat, ut magna illa, quæ ab

R. P. Bourd. Quadrages. D d ho-

hominibus exigit, officia, non modò eos non opprimant difficultatum pondere, sed ut grata etiam ac jucunda ipsis fiant. Nam, ut ait Cassiodorus, ad heri hujus præpotentis gloriam pertinet, ut à famulis ipsa famulandi necessitas in fœlicitate ponatur. Atque hîc etiam erratum ab iis est, qui suo sensu Christi legem dum metiuntur, alterum ex his principiis nimium amplexi sunt, alterum non satis attendere. Verum quidem est summum hunc legislatorem nostrum, legem nobis suam, ut onus aliquod ac jugum, proponere; at simul significat, nec huic oneri levitatem, nec jugo suavitatem

Matth. 11. deesse: *Jugum enim meum suave est, &c.*

Inde est, quod ex mirabili sapientiæ suæ consilio, eos tantum invitat ad illud in humeros tollendum, qui jam onusti erant aliunde ac gravati; levamentum laboris spondens illis ac promittens, haud aliud tamen quàm quod jugi sui conferre potest gestatio:

Ibid.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Mysterium quod prima quidem specie impossibile visum est ac secum pugnans, sed cujus certissimam veritatem res ipsa comprobavit. Mysterium, justorum, imò peccatorum omnium experimento firmatum, cum sit evidens, nullà re levare magis posse flagitiorum pondere gravatum, mundanæque servitutis pertatum hominem, quàm Christi Servatoris jugo

jugo libentem ac pronam cervicem submittere.

Igitur ut absoluta Legis Evangelicæ forma haberetur, hæc duo, tam sanctè, tamque divinè ab eâ vinctæ atque connexæ, jugum & suavitas, non erant unquam ab invicem disjungenda. Atqui hoc ipsum est, quod homines diduxere; homines, inquam, amore sui ipsius occupati, qui in his jugi & oneris vocibus hærentes, atque ut suppeteret quod obtenderent ignaviæ suæ, omis-
sâ, quam Christus spondereat, unctio-
nem legem Christianam sibi finxere ut acerbam,
ut gravem; ut intolerandam, ad eos tan-
tùm vexandos compositam ac fictam legem;
quò factum est, ut in ipsorum & in aliorum
illa fastidium & odium veniret. Haud ab-
similes Israëlitis illis, qui, ad explorandam
promissam à Deo regionem, præmissi, id
unum perfecere, ut horrorem illius injice-
rent cunctis, tristi specie Telluris objectæ,
quàm & immanibus scaterere belluis ac mon-
stris dicerent, non sine cruenta indigena-
rum strage. *Hæc terra quam lustravimus,*

Numer. 12.

*devorat habitatores suos; ibi vidimus mon-
stra.* Damnosa non minus quàm subtilis
dæmonis ars, qua incautis mortalibus exi-
tium jam olim parare solitus est, & eorum
animis curctæ ertere pietatis ac religionis
femina. Atenim frustra eam adhibeat ad-
versus hominem Christianum Evangelicâ

doctrinâ perfectè planèque instructum, & paratum ex animo ad eam, quam profite-
tur, Religionem tuendam. Quid ita? quo-
niam cùm talis sit, facilè se tueri possit hac
cogitatione, qua fides ipsum instruit ac
munit, quantum videlicet lex Dei perfecta
est, tantum ejusdem unctione, quam sem-
per habet adjunctam, facilem illam & ama-
bilem reddi; ac quicquid caro, quicquid
contra suggerat mundus, ad eam semper
Regii psaltis mentem reuolutus, exclama-
bit, *quàm dulcia faucibus meis eloquia tua!*
Psalm. 118. Quàm suavis est, Domine Deus, lex tua,
quàm iis suavis est, qui gustum illius ha-
bent, & quam terrestris sit oportet, quàm
carne demersus, cujus illa palato non sapit!
Et verò, si vigente lege rigida, qualis Mo-
saica fuit, sanctissimo Propheta ita loqui
fas erat, non probrosum modò, sed & fla-
gitiosum fuerit, de Christianâ lege, quæ
charitatis & gratiæ lex est, non sentire idem
& loqui? notate, quæso vos, Auditores,
geminas illas dotes, quæ Christianæ sunt
legis propriæ. Est gratiæ, est charitatis
lex; en quæ iuuant ad eam observandam,
ad difficultates, quæ nobis obsistunt, su-
perandas, & excusationes nostras omnes
apud DEum vanas reddent. Animum ad-
vertite.

Dixi, legem esse gratiæ, in qua dat certò
DEus id quo fiat id quod iubet, aut potius
quo

quo DEus ipse id perficit in nobis, quod à nobis exigit. Quid est quod exoptetis amplius? quæ prohibent, ne divinam hanc legem observes, Christiane Auditor, ac ne speres fore, ut eam unquam observes, est, inquis, pravæ tuæ naturæ pondus, caro illa concepta in peccato, sempérque in spiritum rebellans; at finge, inquit Chrysostomus, DEum te his verbis compellare: certum mihi est, ô homo, auferre à te cor illud profanum, novum aliud substituere in ejus locum. Humanæ tantùm suppetunt vires, volo divinas adjicere. Non solus ages postmodum, non solus pugnabis, non solus resistes; ego ipse in te pugnabo; ego ipse de pravis illis cupiditatibus, de carne illâ corruptâ triumphabo. Si te Deus in eam sententiam alloquatur; si tam luculentam ultro deserat conditionem, num sortem adversam conqueri rursus ac deplorare audeas? quot autem scripturæ locis istuc spondit? non dixit apud Ezechielem, *ablaturum à te cor lapideum, & daturum cor novum*, cor videlicet docile, & legi suæ subjectum? non fide constat, promissum illud ad illos attinere, quibus lata illa gratiæ lex esset? non vobis autem, qui Christiani estis, lata illa est? quid ergo metuitis? ne fidem Deus obligatam non liberet? at est hoc dubitare de ipsius fidelitate, ne, contra Dei promissum, gravior sit divi-

Ezech. 36.

nã legis observatio? At est hoc dubitatio
 de ejusdem potentia? *Da, Domine, quod
 jubes*, ajebat olim Augustinus, & *jube quod
 vis*. Hoc est præcipe, Domine, quilibet,
 dum gratiã tuã præsidio, vires ad id quod
 præcipis, perficiendum, suppedites. Noli,
 Domine, noli mollitiã meã habere ratio-
 nem ullam; noli qui sim attendere: cum
 enim vincere in me debeas, tuã, non meã
 virtuti confidere me oportet. Utere ergo
 jure & auctoritate tuã summã: onera me
 omni mandatorum tuorum pondere: quod
 sensus, quod pravus mei ipsius amor ma-
 gis refugit & abhorret, id ipsum præcipe.
 Age me per vias angustissimas: adjuvante
 gratia tua, nihil labori erit; experius lo-
 quor, Domine Deus, subdit idem Augu-
 stinus; *dirupisti enim vincula mea*, & libet
 istuc ad nominis tui gloriam, & legis tuã de-
 fensionem palam aperteque prædicare. Ah!
 quid in me non potuisti, DEUS meus, &
 quid non potui tecum? quã facile mihi
 fuit abstinere voluptatibus illis quibus me
 scedè manciperam; *quã suave mihi subiti-
 to factum est, carere suavitatibus nugarum,
 & quas amittere metus fuerat, quãle &
 quantum dimittere gaudium fuit*. Mihi
 fingebam in te, fingebam in me monstra
 quãdam, quã nullis viribus superari ac vinci
 posse videbantur. Sedenim cum primùm
 pectoris mei duritiẽ emollit gratiã tuã
 benignis

Psal. 113,

*Conf. 9,
cap. 1.*

benignitas, agnovi commentitia esse monstra illa. Quapropter in his, quæ ad legem tuam pertinent, nihil jam exceptum volo: *Da quod jubes, & jube quod vis.* Ita sanctus ille Doctor; ac si ea est gratiæ cælestis vis ac potestas, quæ possumus expostulare cum Deo de nimia jugi legisque ipsius gravitate? at deest illud gratiæ præsidium, quo instructus agebat Augustinus. Fortasse vobis deest illud, Auditores christiani; at de eo parando an estis solliciti? an id agitis istuc ut impetretis? an exposcitis à Deo? an eos aditis fontes, Sacramenta videlicet, è quibus ad nos illud derivari voluit? an ea cuncta removeris à corde vestro, quæ obstant illi & officiunt? ac permirum non est, cum nihil agatis eorum, quæ legem vobis faciliorem reddant, summas ejus difficultates causari vos, cum vos ipsos, vestramque ignaviam unam accusare vos oporteat? habebit profectò, christiani Auditores, habebit Deus unde ignaviam illam vestram valde vituperet ac damnet, cum errorem confutabit, qui & causa illius est, & velum quo se obtegit. Dicit enim vobis, & merito vestro majore dicit, quod olim populo suo: non legis meæ rigor apud me excusare te aut potest, aut debet. *Mandatum hoc* (sunt verba ipsa Dei loquentis in sacris litteris,) *mandatum hoc non erat supra te, nec que procul positum, nec in caelo situm, ut pro-*

Deut. 30.

ses dicere : quis nostrum valet ad celum ascendere , ut deferat illud ad nos , & audiamus , atque opere compleamus ? Neque trans mare positum , ut causareris ac diceris ; quis ex nobis poterit transfretare mare , & illud ad nos usque deferre : ut possimus audire & facere quod præceptum est . Imò juxta te erat sermo : in ore tuo & in corde tuo , ut faceres illum . Habebas mandatum intra ordinem , intra fortunæ tuæ conditionem , ut facilis esset illius observatio . Quamobrem ? quoniam unà conjunctum cum eo erat gratiæ meæ præsidium . His autem verbis unum Deus voluit , speciosas videlicet & inanes causas omnes disturbare , per quas divinam ipsius legem violamus , dum eam spectamus per se solam , iisque præsidiis , quorum assatum illi est , nudam ac destitutam . Dicere senim præsidia illa deesse nobis , etiam cùm ea poscimus à Deo ; promissi hujus insignis de spiritu suo plenè in nos effundendo , tam levem fructum esse , ut ne id quidem nobis suppeditet Deus , quo subnixi jucundè & hilariter viam mandatorum ejus decurramus ; novæ legis excellentiam supra veterem , ad nihilum recidere , Christi que Servatoris obitum pro nobis mortem , eo tantùm valuisse , ut jugum Domini gravaret ; hæc , inquam , dicere , est injuriosas & contumeliosas in summam Dei bonitatem ac fidem voces jactare . Quid ergò nobis desit ? duo . Sincera fides &

& spes viva. Alterum, quo fiduciam in Deo nostram constituere possimus. Si enim gemino illo nexu sibi nos DEus devinctos teneret, mutaretur in robur invictum imbecillitas nostra, juxta illam Prophetæ vocem; *qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem.* Excusso torpore, jam gressus haud segnes moliri, jam currere, jam volare inciperemus aquilarum ritu; *Assument pennas ut aquila: volabunt & non deficient.* At quoniam desciscimus ab eo, haeremus debiles semper ac languidi, animo nunquam mœrore, tædio, molestis & angoribus vacuo; quasi Evangelium non sit gratiæ lex, quæ vias omnes planas euntibus & expeditas faciat.

Isa. 40.

Ibid.

Quid si addo, illam gratiæ legem, charitatis & amoris legem esse? amoris & charitatis, cujus hoc proprium est cuncta ut mitiget & molliat; cuncta ut reddat non possibilia modò sed & facilia; non tolerabilia modò sed & jucunda, jugo ut onus omne detrahat, ac si fas etiam dicere, quò gravius est, eò levius jugum efficiat. Paradoxa vox, quam Augustinus explicat percommoda similitudine, quam & mutuari ab eo non piget. Videtis avem, inquit sanctissimus Doctor, pennis instructam & onustam; at, quod oneri est, agilem facit, &, quò pennis est magis onusta, eò perniciose fertur volatu. Pennas igitur si demis, nativo qui-

Dd 5

dem

dem pondere levas, at levatam deprimis, & hærere cogis in terris: *Quoniam exonerare voluisti, jacet.* Contrà, redde alas; onus ablatum restitue, continuò videas tollere se humò præpetem, corpùsque in alas, non jam segnes ac pigras, librare. Quid ita? quoniam dum fert pennas, ab illis fertur. Fert illas in terrâ, & fertur ab illis in aëra: *redeat onus & volabit.* Talis est, addit Augustinus, lex Christi. *Talis est Christi sarcina.* Fert & fertur. Fertur, dum ei paremus, dum eam observamus; fert, dum nos excitat, dum nos acuit, dum vires addit: *Alia sarcina pondus habet, Christi pennas.* Ab eamus à similitudine, & firmiora subjungamus.

Tres, prout homines respicit, titulos obtinet summus ille mortalium conditor atque effector Deus. Herus dicitur, qua nos illi mancipat appellatio. Remunerator, quo nos nomine, ceu mercenarios, spe mercedis propòsita, pellicit ad sese. Est & inditum patris nomen, quo sibi nos tanquam filios, arctè devinctos tenet. Pro titulo autem illo triplice, (id animadvertit Bernardus) triplicem Deus legem hominibus imposuit. Legem auctoritatis, ut servis; spei, ut mercenariis, ut filiis, amoris, priores duæ, laboriosæ fuerunt & graves. Tertia, suavitatis est & jucunditatis plena. Quid est inde consequutum? laboriosis, inquit Augustinus

gustinus, molestis ac formidolosis exerci-
tum legibus humanum genus, servitutem
ingemuit suam. Atenim non gemitus, non
labores, non molestia, non terror assidue
injectus, herilis imperii severitatem mitiga-
re potuit: cum Christianis contra, legem
Evangelicam caelestis quidam sapor amabi-
lem, unctio per jucundam & acceptam red-
dat; *Timuerunt & non impleverunt, ama-
verunt & impleverunt.* Quandiu vixerunt
primae duae leges, Deum cupiditatis vindi-
cem, homines cupidi & avari metuere; at
nihil prohibebat metus ille, quin aliena
bona injuste & per vim auferrent, certe ap-
peterent. Contra vigente jam lege Evan-
gelica, addixere se amanter pauperi Deo
mortales innumeri, ejusdemque studio, non
rapuere aliena, sed & ultrò abjecere sua &
omnia: *Timuerunt & rapuerunt res alienas,
amaverunt, & donaverunt suas.* Hoc vesani
non intelligunt mundi amatores, quam-
quam per sese ipsi, atque ex proprio suo
sensu facile intelligere, si velint, possint. Vi-
demur illis aliena loqui, cum sermonem ha-
bemus apud illos de mirabili divinae chari-
tatis efficientia: at, ex profano, quo tenen-
tur, amore, quid fieri possit aestiment. Quis
se legibus, volentes astringunt? officii legi-
bus, justis quidem, sed laboriosis? peccati
legibus, iisque injustis ac pudendis. Re-
ceptis in mores legibus, sed ineptis ac rudi-
culis,

culis; humani respectus legibus, duris iis-
 dem ac tyrannicis, decori legibus, fastidio-
 sis illis & molestis. Attamen quoniam te-
 nentur illi mundi studio quod inesti n mun-
 di obsequio magis acerbum, magis incom-
 modum, magis durum ac difficile, facile fit
 illis atque expeditum. Nihil est illis grave,
 cum sunt obeunda civilia quadam officia;
 cum profana consuetudines retinenda;
 cum est habenda honestatis ac decori ratio,
 cum est ineunda fallax mundi gratia. Pari
 autem in DEum illi quo in mundum amo-
 re ferantur; nec mutato affectu, sed re, a-
 morem abjiciant illinc, transfundantque in
 DEum, & lex illa Dei, supra vires hominum
 credita, in aliam videatur illis repente mu-
 tari. Operi manum admovebunt, & ope-
 re in ipso facile acquiescent; pugnabunt,
 & inter pugnam, pax illis erit tranquilla,
 abdicabunt terrena omnia, & erit illis abdi-
 catio ipsa thesauri instar; nullas non penas
 Deo dependent, nullam non in re vexabunt
 se ipsi, nec erunt penas tam graves, nullum
 vexationis genus tantum, in quo felicitatem
 illi suam non ponant. Ita divina lex & ju-
 gum est simul & levamentum, onus & ad-
 miniculum. Ea de re, si dubium est, ap-
 pello non conscientiam vestram, cum testa-
 ri nequeatis quod vestrum non est sentire,
 sed tot caelites, qui sunt istuc olim experti;
 tot homines justos, qui & id ipsum expe-
 riun-

riuntur assidue. Quid? non catenas lex illa inmutavit in vincla honorifica? non cruci illecebras, non ignibus vim addidit refrigerandi? Testis Paulus, testis Andreas, testis Laurentius. Tot miracula non edidit etiam num in oculis nostris? non facit illa, tot Christianarum Virgines, monasticis ut scriptis inclusæ, disciplinæ durioris incommoda cuncta perpetiantur? non facit, ut penitentia dum dant operam tot mortales, acre bellum sibi inferant ipsi, corpusque castigent ac mactent assidue? non facit, ut divitiis paupertas, obsequium libertati, castimonia libidini, jejunium, inedia, cilicium, cunctis vitæ mollioris commodis præferantur? quid dico, cujus exempla, eaque frequentia, non extent, & in oculos vestros incurrant? non sunt illa proposita vobis ad imitandum? igitur si lex vobis, inquit Hieronymus, difficilius videtur, non lex non ejus difficultates accusanda, sed vosmetipsi, sed vestra illa rerum cœlestium incuria. Est iis difficilis, qui eam metuunt, qui eam laxatam & solutam velint; est iis difficilis, quos Dei spiritus, qui gratiæ & charitatis spiritus est, non excitat, non acuit, non movet, quoniam moveri ab eo nolunt. At, si confisi Deo, eique placendi studio succensi, viam mandatorum ipsius ingrediemur, in iis utique *ambulabimus*, Regii psal- tis exemplo; in iis *curremus*, ad sempiternæ, per eas demum felicitatis terminum perventuri. Amen.

IN